

## **Tiết 2**

### **II - CÁC CUỘC CHIẾN TRANH NAM - BẮC TRIỀU VÀ TRỊNH - NGUYỄN**

#### **I - Mục tiêu bài học**

Xem mục tiêu chung của bài.

#### **II - Những điều cần lưu ý**

1. Nguyên nhân sâu xa của cuộc chiến tranh Nam – Bắc triều và Trịnh – Nguyễn phân tranh là sự suy yếu của nhà nước phong kiến tập quyền, cụ thể là triều đình nhà Lê từ đầu thế kỉ XVI (nhắc lại vài sự kiện chính của bài trước).

2. Chiến tranh giữa Bắc triều (nhà Mạc) và Nam triều (với danh nghĩa "phù Lê diệt Mạc") cũng như cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn dẫn đến sự chia cắt Đàng Ngoài – Đàng Trong, về thực chất là sự tranh giành quyền lực thống trị đất nước giữa các tập đoàn phong kiến.

3. Chiến tranh Nam – Bắc triều hơn 60 năm và cuộc phân tranh Trịnh – Nguyễn kéo dài hai thế kỉ đã gây bao tai họa cho nhân dân cả nước, làm tổn thương nghiêm trọng khối thống nhất lãnh thổ, cản trở sự phát triển của đất nước về các mặt kinh tế, chính trị, xã hội...

#### **III - Thiết bị, tài liệu cần cho bài giảng**

1. Bản đồ cuộc chiến tranh Nam – Bắc triều.
2. Bản đồ cuộc chiến tranh Trịnh – Nguyễn.

135

#### ***– Về kết cục cuộc chiến tranh Trịnh - Nguyễn***

Cuộc chiến tranh này không kết thúc bằng thất bại hoàn toàn của một bên tham chiến như chiến tranh Nam – Bắc triều, mà kết thúc bằng cuộc tấn công không hiệu quả của quân Trịnh và sự chống cự có hiệu quả của quân Nguyễn. Dù kết cục thế nào đối với mỗi phía Trịnh và Nguyễn, thì về thực chất, đây chỉ là một cuộc hỗn chiến giữa hai tập đoàn phong kiến. Cũng như chiến tranh Nam – Bắc triều, chiến tranh Trịnh – Nguyễn gây đau thương cho nhân dân cả Đàng Trong lẫn Đàng Ngoài, kéo dài tình trạng chia cắt đất nước hơn hai thế kỉ.

#### **IV - Gợi ý thực hiện bài giảng**

1. GV sử dụng bản đồ treo tường để cùng HS xây dựng bài học (theo dõi diễn biến các cuộc xung đột, ranh giới chia cắt Nam – Bắc triều, địa phận Đàng Trong – Đàng Ngoài...).

2. Về lai lịch Mạc Đăng Dung, cần nêu các điểm chủ yếu : người cầm đầu một phe phái mới trong cuộc tranh giành quyền lực hỗn loạn bấy giờ. Từ một võ quan trong quân túc vệ, Mạc Đăng Dung khôn khéo lợi dụng mâu thuẫn giữa các phe phái để thâm tóm quyền bính trong triều đình nhà Lê, cuối cùng giết vua Lê Chiêu Tông (1516 – 1522), lập ra nhà Mạc.

3. Nói qua về diễn biến cuộc tranh chấp giữa các phe phái, dẫn đến sự xuất hiện Nam – Bắc triều. GV nên nhấn mạnh hậu quả của cuộc chiến tranh Nam – Bắc triều (1527 – 1592) : là cuộc hỗn chiến tàn khốc nhằm tiêu diệt lẫn nhau giữa các tập đoàn phong kiến đối lập, lôi kéo nhân dân cả nước vào một cuộc chiến tranh đau thương (47 năm chiến tranh với 38 trận lớn nhỏ, hàng vạn người bị bắt đi lính, đi phu ; mùa màng bị tàn phá...).

4. Sự hình thành thế lực họ Nguyễn ở Đàng Trong xuất phát từ việc tập đoàn họ Trịnh mưu toan tước đoạt quyền lực của họ Nguyễn, buộc Nguyễn Hoàng phải vào trấn thủ ở Thuận Hoá, Quảng Nam. Nguyễn Hoàng và con cháu đã dựa vào điều kiện tự nhiên thuận lợi của vùng Thuận – Quảng, ra sức khai phá đất đai, xây dựng tiềm lực vững chắc để chống lại họ Trịnh.

5. Cuộc phân tranh Trịnh – Nguyễn diễn ra dai dẳng, nhưng hai đối thủ không tiêu diệt được nhau bằng chiến tranh, đều củng cố địa vị thống trị của mình bằng cách kéo dài tình trạng chia cắt đất nước cho đến khi bùng nổ phong trào Tây Sơn.

##### **\* Gợi ý trả lời câu hỏi kiểm tra cuối bài**

GV gợi ý cho HS liên hệ với nội dung mục 1 và mục 2 (trang 107 – 108) trong SGK để trả lời.

#### **V - Tài liệu tham khảo**

*Về nguyên nhân và hậu quả chiến tranh Trịnh - Nguyễn*

– Trước khi chết (1613), Nguyễn Hoàng dặn lại con là Nguyễn Phúc Nguyên : "Đất Thuận – Quảng phía bắc có Hoành Sơn và Linh Giang (sông Gianh), phía nam có núi Hải Vân và Thạch Bi, địa thế hiểm cố, thật là một nơi để cho người anh hùng dựng võ. Nếu biết dạy bảo nhân dân, luyện tập binh sĩ kháng cự lại họ Trịnh thì gây được cơ nghiệp muôn đời".